

Miestas, kavinė, bohema Jono Avyžiaus romane *Chameleono spalvos*

Irena BALIULĖ
Šiaulių universitetas

Pagrindinės sąvokos: *populiarioji literatūra, Jonas Avyžius, laiko ir erdvės kanonai, miestas, kavinė, menininkų gyvenimas.*

Jono Avyžiaus romanas *Chameleono spalvos* (1979) šiame straipsnyje, remiantis kultūriniu-istoriniu ir interpretaciniu metodais, „perskaitomas“ atsižvelgiant į populiariosios literatūros paradigmą ir išskiriant laiko ir erdvės kanonus. Miestas, kavinės, restoranai, studijos – XX a. septintojo ir aštuntojo dešimtmečių menininkų gyvenimo būdą atskleidžiančios erdvės romane.

Populiarioji literatūra turi savo istoriją ir dabartį: kiekvienas literatūros raidos etapas pažymėtas savuoju populiarumo ženklu. Galima kalbėti apie kūrinio ar autoriaus populiarumą knygos pasirodymo metu ir apie populiariosios literatūros statusą literatūros istorijoje. Šiuolaikinėje literatūros teorijoje ir kritikoje ieškoma įvairių populiariosios literatūros atpažinimo ir vertinimo ženklų, iškyla skirtingos literatūros populiarumo fenomeno prieigos. Vienas iš galimų prieigos prie populiariosios literatūros aspektų – žmogaus ir epochos paveikslas populiariojoje literatūroje, suponuojantis kultūrinį-istorinį požiūrį. Anot Loretos Jakonytės, apie populiariąją literatūrą galima kalbėti, „netaikant populiariajai literatūrai vertybinio aspekto, laikyti ją tiesiog kitokio tipo kultūra, sinchroniškai egzistuojančia greta rimtosios ir aukštosios kultūros“ (J a k o n y t ė 2008, 81). Populiariosios literatūros komunikacija su skaitytojais visada remiasi nesunkiais atpažįstamais dėsningumais. Ieškant teksto poetikos panašumų (dėsningumų), populiariojoje literatūroje galima atsiremti į didaktinės, tarpukario, sovietinės literatūros patirtis. Galima teigti, kad socrealistinė literatūra galėtų būti perskaitoma kaip populiarioji literatūra, kuri suvokiama kaip masinės kultūros dalis. Apie tai diskusijoje apie populiariąją literatūrą kalbėjo Solveiga Daugirdaitė: „Didelė tarybinės literatūros dalis, bent toji, kuriai valdžia rodė akivaizdų palankumą <...> iš tikrųjų ir yra populiarioji literatūra“ (D a u g i r d a i t ė 2008, 84).

Avyžiaus romanai *Chameleono spalvos* ir *Degimai* (1982) pasirodymo metu sulaukė gyvų diskusijų tarp skaitytojų ir kritikų; romanuose kalbama apie septintojo ir aštuntojo dešimtmečių visuomenės gyvenimo aktualijas, akcentuojant miesto

erdvę. Autorius sąmoningai stiprina aktualumo, šiuolaikiškumo išpūdį publicistiniu stiliumi, polemika tarp veikėjų ir savo pozicijos išsakymu per pagrindinio veikėjo paveikslą. Anot Aleksandro Krasnovo, *Degimai* – tai tarsi du skirtingo lygio ir skirtingo žanro romanai po vienu knygos aplankalu. Pirmasis, vaizduojantis šiuolaikinio gyvenimo problemas ir prieštaravimus, prilygstantis geriausiems Avyžiaus kūriniais, o antrasis, kurio ašį sudaro Jurgitos paveikslas, atrodo atkeliavęs iš šiuolaikinės beletristikos ariergardo“ (K r a s n o v a s 2011, 49). Galima patikslinti – iš populiariosios literatūros. Jei romanas vertinamas pagal meniškumo kriterijus – vertinamas neigiamai, jei pagal socialinio aktualumo – vertinamas teigiamai. O „vertinti jį [„Degimus“] derėtų pagal kelis kriterijus ir turint galvoje kelis kontekstus“ (Ibid., 31). Šie aspektai sieja Avyžiaus romanus su populiariosios literatūros vertinimu ir diskusijomis apie tai šiandien. *Degimuose* vaizdavimo kanoniškumą primena veikėjų teigiamos / neigiamos opozicijos (ypač pažymėtina moterų Jurgita / Fima opozicija), kurios išreiškia ir autoriaus vertinimą.

Avyžiaus romanas *Chameleono spalvos* – apie dabartį ir tos dabarties gyvenimo aktualijas. Romane vaizduojamas XX a. septintojo ir aštuntojo dešimtmečių Vilnius, tiksliai pažymint jo erdves: gatves, parkus, jų pavadinimus, kurie šiandien jau yra pasikeitę. Pagrindiniai romano veikėjai – menininkai, dirbantys tuometiniame Dailės institute, turintys savo studijas senamiestyje, besilankantys leidyklose, redakcijose, kitose valstybinėse įstaigose. To laikotarpio visuomenės gyvenimo bruožas – susibūrimai studijose, žinomų menininkų ar valdininkų namuose. Čia vaišinamasi, diskutuojama meno ir visuomenės gyvenimo klausimais. Tokie susitikimai taip pat dažnai vyksta baruose, kavinėse, rečiau – restoranuose. Dar minimos valgyklos, dietinės valgyklos. Savotiškas prabangos ir padėties visuomenėje ženklas – vietos, kuriose lankomasi, koks gėrimas geriamas ar koks maistas valgomas: dažniausiai romane minimas konjakas ir kava, ikrai, krabai, kurių paragauti galima tik kavinėje ar restorane. Šitie vaizdai ir menininkų gyvenimo būdas padeda rašytojui atskleisti romane keliamas problemas. O šiandien visa tai dar galima perskaityti kaip atpažįstamus laiko ženklus. Šiaulių publicisto Ričardo Jakučio tekste „Prieš keturiasdešimt metų“ apie 1972 metus ir menininkų gyvenimą rašoma: „Lietuvą savo modernumu stebino Jonas Švažas, Vincas Kisarauskas, Linas Katinas ir kiti dailininkai. Lino Katino paroda buvo tarsi sprogimas. Pamenu, kad kritikai, laimė, kabinėjosi ne prie modernių drobių, bet kodėl keletą paveikslų jis pakabino ant lubų. Po Vinco Kisarausko puikių asambliažų pažėrė Valentinas Antanavičius. Tiesa, pastarajam parodos surengti neleido, todėl eidavome tų paveikslų pažiūrėti į dailininko dirbtuvę“ (J a k u t i s 2012). Šiame publicistiniame mūsų dienų tekste atskleistas ir Avyžiaus romane pavaizduoto laiko realusis kontekstas.

Romane *Chameleono spalvos* nebėra teigiamo / neigiamo herojaus opozicijos, kiekvienas veikėjas dalyvauja diskusijoje apie kūrybos esmę, kūrėjo poziciją to meto ideologizuotoje visuomenėje. Menininkų grupė čia sudaro opoziciją valdininkams ir partijos funkcionieriams. Rašytojas Andrius Skardis – paties Avyžiaus pokario kartos atstovas; Liudas Skirmonis – skulptorius, kuriantis privalomą partijos veikėjo Telkšos biustą; dailininkas Robertas Suopis – sėkmingai darantis ir

administratoriaus karjerą; įtakingas meno veikėjas draugas Umbertas, Rašytojų sąjungos atstovas draugas Šapoka, partijos funkcionierius Didžpetris. Šiame romane pati diskusija ir polemika tampa vaizdavimo objektu, kuri paryškina publicistinis stilius, dialogizuota kalba su išryškintais veikėjų vardais. Taip sukuriamas pokalbio, diskusijos, posėdžio protokolo rašymo išpūdis, sustiprinantis pasakojimo autentiškumą. Šiandien tokios stiliaus ypatybės įvardijamos kaip žurnalistinio romano požymiai, kai romano teksto funkcijas galima susieti su spaudos teksto funkcijomis „kurti grupinę sąmonę ir skatinti dalyvavimą“ (M c L u h a n 2003, 212). Paties autoriaus poziciją romane išsako diskusijos dalyvių ironiškas vertinimas per vardą, pavardę ir pareigas: lyrinės romantinės krypties prozininkas Ramunaitis (Mykolas Sluckis?), jau minėtas partijos funkcionierius Dižpetris (Petras Griškevičius, iki 1974 m. buvęs Vilniaus miesto KP sekretorius, paskui – LKP CK pirmasis sekretorius?), Mikas Kėbla – universalus meno kritikas, Petras Vaizbūnas – etatinis leidyklos *Skynimai* (leidykla *Vaga*?) redaktorius ir pan. Dėl literatūros vertinimo vykstančios diskusijos ironiškai apibendrinamos naujo Skardžiaus romano svarstymo Rašytojų sąjungoje apmąstymu: „Matai, kokie reikalai, Petrai, – galvojau, žiūrėdamas į Cvirkos biustą, pastatytą kampe. – Naktų naktis nemiegi, kankiniesi, ieškai. Dėl kiekvienos labiau vykusios meninės detalės, šviežesnio vaizdo, įdomesnio charakterio bruožo šokinėji kaip vaikas, suradęs blizgančią šukelę. Rašai, rašai. O susirenka, va, ir viskas griūva“ (A v y ž i u s 1979, 45). Rašytojo Andriaus Skardžiaus patirtis – tai Jono Avyžiaus kartos patirties apibūdinimas ir vertinimas: „Andrius Skardis priklausė tai rašytojų kartai, kuri atėjo į literatūrą tuoj po karo, atsinešdama naiivų, kone fanatišką tikėjimą ateitimi, netrukus ne vienam apkarpiusia sparnus, pernelyg ilgus to meto skrydžiams“ (Ibid., 30). Populiariosios literatūros ženklas – pasakojimo autobiografiškumas, kuri galima išvelgti ir šiame romane. Ko gero, Avyžius sąmoningai pagrindiniu herojumi padaro ne rašytoją, o kitą menininką – skulptorių Skirmonį, šitaip tarsi paslėpdamas pasakotojo ir autoriaus patirties panašumą.

Pagrindinė romano *Chameleonio spalvos* vieta, kur vyksta veiksmas, – miestas. Tai ne tik vieta, bet ir gyvenimo būdas, gyvenimo stilius: „aprašomi įvykiai vyksta taip, o ne kitaip, nes jie vyksta miesto erdvėje, o ne kur kitur, vaizduojami personažai yra miesto gyventojai <...>“ (K a l m y k o v a 2010, 74). Taigi veiksmo vieta lemia kūrinio struktūros, personažų sistemos ir pasakojimo stilistines ypatybes. Populiariosios literatūros ypatybė – veiksmo vietos atpažįstamumas. Skaitytojui vaizduojamo miesto erdvė leidžia stebėti save ir įvykius tarsi iš šalies, „gauti“ konkrečią informaciją apie gyvenimą miesto erdvėje.

Apibendrintas miesto vaizdas, jo sąsaja su pagrindinio veikėjo būseną yra savotiška Avyžiaus romano kompozicija. Romano pradžioje randamas toks aprašymas: „Didelis, gražus miestas. Žalumynuose paskendusios aikštės. Sodai. Bokštai – Aukšas ir dramblio kaulas. Pasaka. Aš einu per tą pasaką kaip pavargėlis, bet laimingas žmogus, žinodamas, kad esu princas, kuris niekada nepaveldės sosto. Mano karalystė – aš pats“ (A v y ž i u s 1979, 294). Romano pabaigos miesto vaizdas, piešiamas kiek patetiškai, simbolizuoja sugrįžimą prie savęs ir pasakojimo pradžios:

„Plačios gatvės su naujais namais. Senamiesčio skersgatvių labirintas. Aikštės ir skveriuokai, apduję nuo išprotėjusio vėjo kauksmo. Mano miestas. Kurį laiką buvau pamiršęs, kad turiu tokį miestą. <...> Aiškiai matau Pliką kalną, o ant jo didingą skulptūrų ansamblį, mano tautos, mano liaudies ir valstybės metraštį, kuriam pagarbiai, su meile ir ateinančių kartų dėkingumu lenkiasi tūkstantveidis kalvotame slėnyje suklupęs miestas“ (Ibid., 385).

Pasakojimo erdvę ir laiką sukonkretina romane minimi 1971 metai (Ibid., 253), Vilniaus rajonų, gatvių pavadinimai, atitinkantys septintojo ir aštuntojo dešimtmečių tikrovę: „Erdvi Karolio Poželos [dabar Žygimantų] gatvė išsiriečia trejeto kilometrų puslankiu, vietomis visai priartėdama prie upės, kurioje atsispindi Žvėryno žiburiai, kerta Lenino prospektą [dabar Gedimino], Liudo Girus gatvę ties tiltu“ (Ibid., 76) arba: „O ne daugiau kaip už poros trejeto šimtų metrų nuo čia viena po kitos lekia mašinos – Dzeržinskio [dabar Kalvarijų] gatvė, judriausia magistralė rajone“ (Ibid., 66). Pasakotojas prisimena Vilnių nuo pokario griuvusių iki naujų daugiaaukščių namų rajonų, piešia sausakimšo senojo Dramos teatro (rekonstruotas 1981 m.) per premjerą vaizdą. Romano veikėjai kalba apie naujojo Operos ir baleto teatro statybą (atidarytas 1974 m.) ir sprendimą dėl Kipro Petrausko skulptūros (aut. Gediminas Jakūbonis, 1974 m.). Menininkų gyvenimas sukasi apie Dailės institutą ir prie jo raudonuojančią Šv. Onos bažnyčią, „šalia rūstūs ir gremėzdiški Bernardinai, nugrimzdę gūdžioje žilųjų šimtmečių paslapyje“ (Ibid., 260).

Naujųjų laikų invaziją, pasakotojo santykį su šia tikrove atskleidžia mistiškas reginys Katedros aikštėje, kai buvo nukeltos pagrindinės fasado skulptūros: „Pasukui netikėtai prieš mane atsivėrė didžiulė aikštė. Aš kasdien mažiausiai po porą kartų praeidavau pro nebylių varpinę, išdidžiai pakėlusią savo barokinę galvą greta didžiojo baudžiauninko sukurto šedevro, tačiau dabar dairiausi apstulbęs, nesusi-gaudydamas, kaip čia atsidūriau ir iš kur tas nematytas neregėtas vaizdas <...> Trys šventieji – Kazimieras, Elena, Stanislovas – nušokę nakčia nuo katedros stogo... Nelaimingi savižudžiai! Ar bereikia geresnės dingsties gimti legendai, paaiškinti kaip stebuklą? Bet stebuklą amžiai buvo praėję, gyvenome šiurkščios tikrovės laikus, kurie tebedvelkė parako tvaiku ir krauju“ (Ibid., 213). Šiandien informacijos šaltiniuose galima perskaityti, kad skulptūros nuo Katedros stogo, virš frontono, buvo pastatytos 1786–1792 m., nuimtos 1950 m. ir vėl pastatytos 1997 m. Tai gi šiandien, skaitant šį metaforiškai pateiktą vaizdą romane, galima atkurti istorinių įvykių slinktį per miestą, matyti tų įvykių vertinimą skaitytojo požiūriu.

Menininkui svarbus įvykis – kūrybos darbų paroda prestižiniuose Parodų rūmuose, o aptarimų ir susitikimų vieta – maža kaip kišenė Parodų rūmų kavinukė ar kita miesto vieta: „Jiedu užėina į pirmą pasitaikiusią kavinukę. Po puoduką, po pyragaitį, grafinukas konjako“ (Ibid., 232). Apie kūrybą diskutuojama menininkų studijose, kur nuolat gurkšnojamas konjakas su kava, klausomasi plokštelių muzikos. Vėlai vakare šio gėrimo galima gauti *Vilniaus* restorano bufete, o *Palangoje* – ne tik užkasti ir išgerti, bet ir pašokti (Ibid., 220). Visa miesto kavinių, restoranų, valgyklų veiklos sistema mieste įvertinama epizode po Gegužės pirmo-

sios parado: „Jiedu pasuko į artimiausią restoraną, kuris, kaip ir dauguma šio tipo įstaigų Vilniuje, buvo uždarytas [„Valgome ne tada, kada norime ir ką norime, o nustatytu laiku ir kas ant stalo padėta“ – pasakotojo komentaras], bet apačioje veikė valgykla, kur prie kompleksinių pietų, turint pažintį ir imponuojančią išvaizdą, buvo galima iškaulyti ataususios kavos ir konjako taurelę“ (Ibid., 158). Konjakas – gėrimas, nuolat minimas romane. Paprastesnio gėrimo „moskovskos po šešis rublius“ galima gauti pas bobutes, kai užsidaro restoranai. Romane minimi valgiai, vaisės visada pabrėžia užimamą socialinę padėtį. Štai vaisės Telkšų namuose: „<...> buvo konjako grafinėlis, Telkšos švelniai vadinamas auksine ropute, ikry, rūkyto žiobrio, krabų, šveicariško sūrio ir kitokių skanėstų, iškalbingai bylojančių, kad šeiminių paslaugoms – visa deficitinė produkcija“ (Ibid., 103). Liudas Skirmonis savo jaunystės mylimąją Helią bare – „Keturi ar penki staliukai, už bufeto alaus stalinė, pardavėja purvinu chalatu“ (Ibid., 61) – taip pat vaišina eksportiniais krabais, kurių ji nebuvo ragavusi, o norėdamas jai padaryti išpūdį, nuperka dar dvi dėžutes.

To meto naujovė Vilniuje – senamiesčio rūsiuose įrengti restoranai, iš kurių vienas romane išsamiai aprašytas: „O čia kone viduramžių pilies menė ir probočių šešėliai; gero metro storio raudonų plytų sienos, ankšti kaip rankovė koridorių labirintai, prie įėjimo treškantis židinytis, į kurį, išigeidęs pajusti egzotiką, gali pats įmesti kokią malką, kamžlodamas liepsnojančias medžioklines dešreles ar briedienos kepsnį, kuris smagiai slysta į skrandį, palaistomas lietuviškomis užuovėjomis ir kalvadosais. Nūnai madinga barzda ir ilgi plaukai, bet čia nemažai tokių, kurie nesilaiko mados <...>. Gitaros muzika, pritariant gergždančio balso vaitojimui“ (Ibid., 338). Tai, ko gero, *Lokys* – ypač tuo laikotarpiu populiarius restoranus Vilniaus senamiestyje.

Miesto ir kavinių, restoranų, barų, valgyklų aprašymuose matyti keli stilistiniai sluoksniai: šiltas ir artimas pasakotojo santykis su miestu, kai jis lyginamas su pasaka, įvardijamas kaip „mano miestas“; kai kalbama apie architektūros paminklus ir senamiestį, jaučiamas nustebimas, grožėjimasis, pasididžiavimas. Miesto dalis yra ir žinomų restoranų, kavinių vardai, minimi romane. Tai gali būti ir tiesiog vieta, kurioje pietaujama: „Kodėl restorane? Galima papietauti instituto valgykloje, ir dvigubai pigiau“ (Ibid., 259). Arba slaptų susitikimų vieta. Neatsitiktinai, kai nenorima viešinti savo santykių, renkama nuošalią kavinę, toliau nuo miesto centro: „Nuošalioje kavinėje įlenda abu į kampa“ (Ibid., 229). Nuotaika kinta ir atsiranda ironiškas santykis su aplinka, kai restorane, bare, kavinėje ar studijoje susitinkama pasikalbėti apie gyvenimo, kūrybos problemas ar nusivylimus: „Atrodo, alkoholio platintojai pradeda išmokti savo amato <...>. Padavėjos nebesirauko, nebešnypščia klientams į akis kaip anksčiau, o padavėjai vyrai mandagūs, orūs, tartum užsienio reikalų ministrai. Kultūra!“ (Ibid., 333). Ironiškai vertinama ir menininko studija: „Būtų geriau kur nors gatvėje... Tavo rūsyje jaučiuosi lyg rūmų juokdarys jo didenybės karste“ (Ibid., 30).

Ironiškas vertinimas, įvairių pasakojimo stilių samplaika, veikėjų paveikslų šaržavimas taip pat galėtų būti įvertintas kaip populiariosios literatūros bruožas aptariamame romane.

Apibendrinant tai, kas pasakyta, galima teigti, kad Avyžiaus romanas *Chameleono spalvos* vaizduoja septintojo ir aštuntojo dešimtmečių Vilnių ir jo gyvenimą, kurio sudėtinė dalis yra restoranai, kavinės, barai, valgyklos. Pagrindinė veikėjų susitikimo vieta yra kavinė, kurios aplinka paprastesnė ir demokratiškesnė. Čia susitinkama, kalbamasi, bendraujama. Maistas ir gėrimai atspindi vaizduojamąjį laiką, bet valgymas ir gėrimas – ne svarbiausias susitikimo tikslas. Menininko studija taip pat yra susitikimų, aptarimų, slaptų pasimatymų, bohemiškų pasibuvimų iki paryčių vieta, dažnai pakeičianti viešąsias erdves. Akivaizdu, kad miestas šiame romane yra ne tik įvykių fonas, bet ir vaizdavimo objektas. Iš vaizduojamų erdvių – gatvių pavadinimų, architektūros paminklų, geografinių nuorodų – atpažįstamas Vilnius ir jo gyvenimas XX a. septintajame ir aštuntajame dešimtmetyje. Romane matomas aktyvus rašytojo santykis su vaizduojama tikrove. Rašytojo kuriamame miesto paveiksle aktyviai dalyvauja ir skaitytojas: iš vaizduojamojo laiko patirties – atpažindamas ir patvirtindamas; iš šios dienos pozicijų – susipažindamas ir įvertindamas.

Šaltinis ir literatūra

- A v y ž i u s 1979 – Jonas Avyžius, *Chameleono spalvos*, Vilnius: Vaga.
- J a k o n y t ė 2008 – Loreta Jakonytė, „Populiariosios literatūros suvešėjimas: svarstymai“, *Metai*, 2008, 10, 73–87.
- J a k u t i s 2012 – Ričardas Jakutis, „Prieš keturiasdešimt metų“, *Šiauliai plius*, 2012 05 11.
- D a u g i r d a i t ė 2008 – Solveiga Daugirdaitė, „Populiariosios literatūros suvešėjimas: svarstymai“, *Metai*, 2008, 10, 73–87.
- K r a s n o v a s 2011 – Aleksandras Krasnovas, „Mitai ir tikrovė Jono Avyžiaus romane“, Aleksandras Krasnovas, *Atgimimo proza: XX a. devintojo dešimtmečio lietuvių prozos ir kritikos studija*, Vilnius: Vilniaus universitetas, 15–49.
- M c L u h a n 2003 – Marshall McLuhan, *Kaip suprasti medijas: žmogaus tęsiniai*, Vilnius: Baltos lankos.
- K а л м ы к о в а 2010 – В. В. Калмыкова, «Основные темы и мотивы «московского текста» в прозе первой половины XX века», *Москва и «московский текст» в русской литературе. Москва в судьбе и творчестве русских писателей: материалы межвузовского научного семинара*, вып. 5, Москва: ГОУ ВПО МГПУ.

Irena Baliulė

Miestas, kavinė, bohema Jono Avyžiaus romane *Chameleono spalvos*

S a n t r a u k a

Pagrindinės sąvokos: *populiarioji literatūra, Jonas Avyžius, laiko ir erdvės kanonai, miestas, kavinė, menininkų gyvenimas.*

Jono Avyžiaus romanas *Chameleono spalvos* (1979) šiame straipsnyje, remiantis kultūriiniu-istoriniu ir interpretaciniu metodu, „perskaitomas“ atsižvelgiant į populiariosios lite-

ratūros paradigmą ir išskiriant laiko ir erdvės kanonus: miestas, kavinės, restoranai, studijos – XX a. septintojo ir aštuntojo dešimtmečių menininkų gyvenimo būdą atskleidžiančios erdvės romane. Pagrindinė veikėjų susitikimo vieta yra kavinė, kurios aplinka paprastesnė ir demokratiškesnė. Čia susitinkama, kalbama, bendraujama. Maistas ir gėrimai – ne svarbiausias susitikimo tikslas. Menininko studija taip pat yra tokių susitikimų, aptarimų, slaptų pasimatymų, bohemiškų pasibuvimų iki paryčių vieta. Akivaizdu, kad miestas šiame romane yra ne tik įvykių fonas, bet ir vaizdavimo objektas. Iš vaizduojamų erdvių – gatvių pavadinimų, architektūros paminklų, geografinių nuorodų – atpažįstamas Vilnius ir jo gyvenimas XX a. septintajame ir aštuntajame dešimtmetyje. Apibrėžta erdvė ir laikas, ironiškas vertinimas, įvairių pasakojimo stilių samplaika, veikėjų paveikslų šaržavimas šiame romane galėtų būti įvertinti kaip populiariosios literatūros bruožai. Romane pastebimas aktyvus rašytojo santykis su vaizduojama tikrove. Rašytojo kuriamame miesto gyvenimo paveiksle aktyviai dalyvauja ir skaitytojas.

Irena Baliulė

The City, Café, Bohemia in the Novel *Chameleono spalvos* by Jonas Avyžius

S u m m a r y

Keywords: *the popular literature, Jonas Avyžius, limited space and time, the city, café, Bohemia life.*

In this article, the novel “Chameleono spalvos” (Lith. Colours of a Chameleon) (1979) by Jonas Avyžius is dealt with on the ground of the historical cultural and interpretational methods, “read” in the paradigm of the popular literature, singling out the canons of time and space: a city, cafés, restaurants, studios – these are the spaces in the novel revealing the life style of artists in the 1960s–1970s. A café is the main place for characters to meet; its environment is simpler and more democratic. Here they meet, talk, socialise. Food and drinks reflect the particular time, however, eating and drinking are not the most important purpose for the meetings. An artist’s studio is also a place for such meetings, discussions, secret rendezvous, bohemian get-togethers until early morning, usually substituting public spaces. It is obvious that the city in the novel is not only a background for events but also an object being depicted. On the ground of spaces being mentioned, i.e. street names, architectural monuments, geographical references, we recognise Vilnius and its life in the 1960s–1970s. Limited space and time, ironic assessment, mixture of various styles of narration, caricatured portraits of characters could be treated as features of popular literature in the novel. This fiction piece displays active writer’s relation to the reality being depicted. A reader is also actively involved into the city life picture being created by the author.

I r e n a B A L I U L Ė
Literatūros istorijos ir teorijos katedra
Šiaulių universitetas
P. Višinskio g. 38
LT-76352 Šiauliai
[irena.k@cr.su.lt]